

N:o 1.

Ank. till Riksd. kansli den 14 februari 1908, kl. 7 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 7, 9, 11, 12, 28, 32, 33, 86 och 105 regeringsformen samt § 38 mom. 2 riksdagsordningen.

Till konstitutionsutskottets handläggning hafva båda kamrarna hänvisat Kungl. Maj:ts till Riksdagen aflåtna proposition n:o 38, däruti Kungl. Maj:t till Riksdagens pröfning i grundlagsenlig ordning framlagt följande

Förslag

till

ändrad lydelse af §§ 7, 9, 11, 12, 28, 32, 33, 86 och 105 regeringsformen samt § 38 mom. 2 riksdagsordningen.

Regeringsformen.

§ 7.

Alla regeringsärenden, med undantag af sådana, som i 15 § omför-
målas, skola inför Konungen i statsrådet föredragas och där afgöras.

Bih. till Riksd. Prot. 1908. 3 Saml. 1 Häft. (N:o 1).

§ 9.

Uti alla mål, som hos Konungen i statsrådet förekomma, skall protokoll föras. Där rikets säkerhet eller eljest synnerligen viktiga skäl kräfva hemlighållande af mål, som angår rikets förhållande till främmande makt, skall öfver målet föras särskildt protokoll.

Statsrådets tillstädesvarande ledamöter — — — — beslut fatta.

§ 11.

I mål, som angå rikets förhållande till främmande makter, skola alla meddelanden till främmande makt eller Konungens sändebud i utlandet, utan afseende å ärendets beskaffenhet, ske genom ministern för utrikes ärendena.

§ 12.

Konungen äger att i afhandlingar och förbund med främmande makter ingå, sedan statsrådet däröfver blifvit hört.

§ 28.

Konungen äger att i statsrådet utnämna och befordra infödde svenske män till alla de ämbeten och tjänster, högre och lägre, hvilka äro af den egenskap, att — — — — — kommendanten i fästningarna. Till konsul må ock utländsk man nämnas, där lön ej är med befattningen förenad. Konungen fäste — — — — — som under departementet höra.

§ 32.

Enär sådana sysslor — — — (lika med nuvarande § 33) — — — — — påminnelser göra.

§ 33.

Konungen äger att genom naturalisation — — — (lika med nuvarande § 28 mom. 2) — — — ledamot af statsrådet utnämnas.

§ 86.

Med tryckfrihet förstås — — — — — de protokoll undantagna, som uti statsrådet och hos Konungen i kommandomål föras — — — — — böra hemliga hållas.

§ 105.

Lagtima Riksdags konstitutionsutskott äge att äska de protokoll, som uti statsrådet blifvit förda, dock att sådant särskildt protokoll, hvarom i 9 § förmäles, och protokoll i kommandomål må kunna fordras endast i det, som rör allmänt kända och af utskottet uppgifna händelser.

Riksdagsordningen.

§ 38 mom. 2.

2. Utskottet åligger ock att äska de i statsrådet förda protokoll, dock att sådant särskildt protokoll, hvarom i 9 § regeringsformen förmäles, och protokoll i kommandomål kunna fordras endast i hvad som rör allmänt kända och af utskottet uppgifna händelser. Om utskottets rätt — — — är i regeringsformen stadgadt.

Vid propositionen finnes fogadt utdrag af det i statsrådet den 7te februari 1908 förda protokoll öfver justitiedepartementsärenden, utvisande, att föredragande departementschefen vid ärendets anmälan anförde följande: *Departementschefens yttrande.*

»I proposition n:o 97 till 1907 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till vissa ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen, afseende hufvudsakligen att de ministeriella ärendenas handläggning i ministeriell konselj skulle upphöra och dessa mål öfverföras till statsrådet. Sedan konstitutionsutskottet hemställt, att Riksdagen måtte antaga förslaget såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling, blef utskottets hemställan godkänd af Andra Kammaren utan votering, hvaremot Första Kammaren afslog förslaget med 68 röster mot 50. Den behandling, som i Riksdagen kom förslaget till del, synes emellertid ej utesluta ett gynnsamt resultat af frågans återupptagande. Jag anhåller därför att få ånyo inför Eders Kungl. Maj:t anmäla detta ärende.

Det motstånd, förslaget rönt inom Första Kammaren, torde hafva grundat sig icke så mycket på obenägenhet mot en grundlagsändring i berörda afseende, utan fastmera därpå, att man ansett andra stadganden än de föreslagna böra meddelas om hemlighållande af ministeriella ärenden i vissa fall. Jag kan dock ej finna anmärkningarna mot förslaget i denna del böra föranleda ändring i detsamma.

Däremot torde förslaget, i hvad det angår ändring i § 35 regeringsformen, böra förfalla. I syfte att från förtroendeämbetsmännens kategori utesluta de vid beskickningarna anställda attachéer föreslogs sådan ändring af nämnda §, att ämbets- och tjänstemännens i utrikesdepartementet och vid beskickningarna egenskap af förtroendeämbetsmän gjordes beroende af att deras befattningar vore uppförda å stat. Inom Riksdagen erinrades, att en dylik anordning vore olämplig. Den lär ej heller vara erforderlig för vinnande af berörda syfte. Uppenbart torde nämligen vara, att § 35 icke har afseende på andra befattningar än dem, som tillsättas af Kungl. Maj:t, och, sedan den nuvarande bestämmelsen i § 32, såsom föreslagits, blifvit upphäfd, behöfva ifrågavarande aspiranter inom diplomati- en icke vidare utnämnas af Kungl. Maj:t, utan kunna de såväl tillsättas som entledigas af utrikesministern.

I öfrigt tillåter jag mig hänvisa till hvad af hans excellens herr ministern för utrikes ärendena och mig i ärendet anfördes till statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden för den 15 mars 1907; och hemställer jag, att ifrågavarande förslag, allenast med uteslutande af hvad det innehåller rörande § 35 regeringsformen, måtte ånyo föreläggas Riksdagen till pröfning i grundlagsenlig ordning.»

*Utskottets
yttrande.*

I likhet med konstitutionsutskottet vid 1907 års riksdag finner utskottet giltiga skäl föreligga för vidtagande af de i den kungl. propositionen föreslagna grundlagsändringar, och då utskottet ej heller har något att anmärka mot affattningen af de föreslagna grundlagsstadgandena, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling, antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 7, 9, 11, 12, 28, 32, 33, 86 och 105 regeringsformen samt § 38 mom. 2 riksdagsordningen:

Regeringsformen:

(Nuvarande lydelse:)

§ 7.

Alla regeringsärenden, med undantag af sådana, som i 11 och 15 §§ omförmälas, skola inför Konungen i statsrådet föredragas och där afgöras.

§ 9.

Uti alla mål, som hos Konungen i statsrådet förekomma, skall protokoll föras. Statsrådets tillstädesvarande ledamöter böra, under ansvarighet för rådslagen, till den påföljd, hvarom i 106 och 107 §§ vidare stadgas, ovillkorligen till protokollet sina meningar yttra och förklara; Konungen dock förbehållet att allena besluta. Skulle någonsin den oförmodade händelse inträffa, att Konungens beslut vore uppenbarligen stridande mot rikets grundlag eller allmän lag, åligge det då statsrådets ledamöter att kraftiga föreställningar däremot göra. Den, som ej särskild mening till protokollet anfört, vare för beslutet ansvarig, såsom hade han styrkt Konungen att det beslut fatta.

(Föreslagen lydelse:)

§ 7.

Alla regeringsärenden, med undantag af sådana, som i 15 § omförmälas, skola inför Konungen i statsrådet föredragas och där afgöras.

§ 9.

Uti alla mål, som hos Konungen i statsrådet förekomma, skall protokoll föras. *Där rikets säkerhet eller eljest synnerligen viktiga skäl kräfva hemlighållande af mål, som angår rikets förhållande till främmande makt, skall öfver målet föras särskildt protokoll.*

Statsrådets tillstädesvarande ledamöter böra, under ansvarighet för rådslagen, till den påföljd, hvarom i 106 och 107 §§ vidare stadgas, ovillkorligen till protokollet sina meningar yttra och förklara; Konungen dock förbehållet att allena besluta. Skulle någonsin den oförmodade händelse inträffa, att Konungens beslut vore uppenbarligen stridande mot rikets grundlag eller allmän lag, åligge det då statsrådets ledamöter att kraftiga föreställningar däremot göra. Den, som ej särskild mening till protokollet anfört, vare för beslutet ansvarig, såsom hade han styrkt Konungen att det beslut fatta.

(Nuvarande lydelse:)

§ 11.

Ministeriella mål, hvarmed förstås alla de, som angå rikets förhållande till främmande makter, skola på det sätt Konungen lämpligast synes, beredas af ministern för utrikes ärendena, hvilken det tillhör att dessa mål anmäla och föredraga inför Konungen i närvaro af statsministern och någon annan statsrådets ledamot eller, där ministern för utrikes ärendena tillika är statsminister, två andra tillkallade statsrådsledamöter. Är statsministern hindrad att vara tillstädes, tillkalle Konungen i hans ställe en annan statsrådets ledamot. Är ministern för utrikes ärendena frånvarande, föredrage den statsrådets ledamot, Konungen äfven i detta fall tillkalle. Sedan Konungen af dessa ämbetsmän inhämtat till protokoll anförda råd, för hvilka de blifva ansvarige, fatte Konungen, i deras närvaro, besluten; åliggande det den därtill särskildt förordnade att protokollet föra. Af sådana beslut må Konungen låta till statsrådets kunskap komma hvad honom nyttigt synes, så att kännedom äfven af denna riksstyrelsens gren måtte hos statsrådet finnas. Alla meddelanden i ministeriella mål till främmande makt eller Konungens sändebud i utlandet skola, utan afseende å ärendets beskaffenhet, ske genom ministern för utrikes ärendena.

(Föreslagen lydelse:)

§ 11.

I mål, som angå rikets förhållande till främmande makter, skola alla meddelanden till främmande makt eller Konungens sändebud i utlandet, utan afseende å ärendets beskaffenhet, ske genom ministern för utrikes ärendena.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

§ 12.

Konungen äger att i afhandlingar och förbund med främmande makter ingå, sedan *Han, i den ordning föregående paragraf stadgar, däröfver hört statsministern, ministern för utrikes ärendena och någon annan tillkallad statsrådets ledamot eller, där ministern för utrikes ärendena tillika är statsminister, två andra tillkallade statsrådets ledamöter.*

§ 12.

Konungen äger att i afhandlingar och förbund med främmande makter ingå, sedan *statsrådet däröfver blifvit hört.*

§ 28.

1:o. Konungen äger att i statsrådet utnämna och befordra infödde svenske män till alla de ämbeten och tjänster inom riket, högre och lägre, hvilka äro af den egenskap, att Konungen fullmakter därå utfärda, dock böra vederbörande förut med förslag hafva inkommit, där sådana hittills ägt rum. Konungen vare likväl obetaget, att, efter vederbörandes hörande, eller uppå deras framställning, till lärarebefattningar vid universiteterna, de teologiska läraretjänsterna likväl undantagna, såsom ock till lärare- och andra beställningar vid andra inrättningar för vetenskap, slöjd eller skön konst, äfvensom till läkarebefattningar, kalla och befordra äfven utländske män af utmärkt förtjänst, de där den rena evangeliska läran bekänna. Likaledes må Konungen kunna uti militära ämbeten nyttja utländske

§ 28.

Konungen äger att i statsrådet utnämna och befordra infödde svenske män till alla de ämbeten och tjänster, högre och lägre, hvilka äro af den egenskap, att Konungen fullmakter därå utfärda, dock böra vederbörande förut med förslag hafva inkommit, där sådana hittills ägt rum. Konungen vare likväl obetaget att, efter vederbörandes hörande, eller uppå deras framställning, till lärarebefattningar vid universiteterna, de teologiska läraretjänsterna likväl undantagna, såsom ock till lärare- och andra beställningar vid andra inrättningar för vetenskap, slöjd eller skön konst, äfvensom till läkarebefattningar, kalla och befordra äfven utländske män af utmärkt förtjänst, de där den rena evangeliska läran bekänna. Likaledes må Konungen kunna uti militära ämbeten nyttja utländske män af sällsynt skicklig-

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

män af sällsynt skicklighet, men icke till kommandanter i fästningarne. Konungen fäste, vid alla befordringar, afseende endast å de sökandes förtjänst och skicklighet, men icke på deras börd. Till prästerligt ämbete eller till annan tjänst, hvarmed är förenadt åliggande att meddela undervisning i kristendom eller teologisk vetenskap, kan endast den utnämnas, som bekänner den rena evangeliska läran. Till alla öfriga ämbeten eller tjänster, med det undantag i afseende å statsrådets ledamöter, som i 4 § stadgas, må bekännare af annan kristen troslära, äfvensom af den mosaiska, kunna nämnas; dock må icke någon, som ej tillhör den rena evangeliska läran, såsom domare eller innehafvare af annan tjänst deltaga i handläggning eller afgörande af fråga, som angår religionsvård, religionsundervisning eller befordringar inom den svenska kyrkan. Hvarje departementschef skall föredraga och expediera alla ärenden rörande befordringar, förordnanden, tjänstledighet och afsked, till och ifrån ämbeten och tjänster vid de verk och stater, som under departementet höra.

2:o. Konungen äger att genom naturalisation till svensk medborgare upptaga utländsk man i den ordning och under de villkor, som bestämmas genom särskild lag, stiftad i

het, men icke till kommandanter i fästningarna. *Till konsul må och utländsk man nämnas, där lön ej är med befattningen förenad.* Konungen fäste, vid alla befordringar, afseende endast å de sökandes förtjänst och skicklighet, men icke på deras börd. Till prästerligt ämbete eller till annan tjänst, hvarmed är förenadt åliggande att meddela undervisning i kristendom eller teologisk vetenskap, kan endast den utnämnas, som bekänner den rena evangeliska läran. Till alla öfriga ämbeten eller tjänster, med det undantag i afseende å statsrådets ledamöter, som i 4 § stadgas, må bekännare af annan kristen troslära, äfvensom af den mosaiska, kunna nämnas; dock må icke någon, som ej tillhör den rena evangeliska läran, såsom domare eller innehafvare af annan tjänst deltaga i handläggning eller afgörande af fråga, som angår religionsvård, religionsundervisning eller befordringar inom den svenska kyrkan. Hvarje departementschef skall föredraga och expediera alla ärenden, rörande befordringar, förordnanden, tjänstledighet och afsked, till och ifrån ämbeten och tjänster vid de verk och stater, som under departementet höra.

(Lika med § 33.)

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

den ordning 87 § 1 mom. stadgar. Sålunda naturaliserad utlänning njute samma rättigheter och förmåner, som infödd svensk man, dock utan att kunna till ledamot af Statsrådet utnämnas.

§ 32.

Sändebud hos främmande makter och tjänstemän vid beskickningarne nämne Konungen i den ordning, som i 11 § i fråga om ministeriella måls behandling föreskrifven är.

§ 33.

Enär sådana sysslor, hvartill förslag blifvit upprättade, skola af Konungen bortgifvas, böra statsrådets ledamöter yttra sig öfver de sökandes skicklighet och förtjänster. Äge de äfven rätt, att emot Konungens utnämningar till andra tjänster och ämbeten underdåniga påminnelser göra.

(Lika med nuvarande § 28 mom. 2.)

Utgår.

§ 32.

Enär sådana sysslor, hvartill förslag blifvit upprättade, skola af Konungen bortgifvas, böra statsrådets ledamöter yttra sig öfver de sökandes skicklighet och förtjänster. Äge de äfven rätt, att emot Konungens utnämningar till andra tjänster och ämbeten underdåniga påminnelser göra.

§ 33.

Konungen äger att genom naturalisation till svensk medborgare upptaga utländsk man i den ordning och under de villkor, som bestämmas genom särskild lag, stiftad i den ordning 87 § 1 mom. stadgar. Sålunda naturaliserad utlänning njute samma rättigheter och förmåner, som infödd svensk man, dock utan att kunna till ledamot af statsrådet utnämnas.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

§ 86.

Med tryckfrihet förstås hvarje svensk mans rättighet att, utan några af den offentliga makten i förväg lagda hinder, utgifva skrifter, att sedermera endast inför laglig domstol kunna tilltalas för deras innehåll, och att icke i annat fall kunna därför straffas, än om detta innehåll strider mot tydlig lag, gifven att bevara allmänt lugn, utan att återhålla allmän upplysning. Alla handlingar och protokoll i hvad mål som helst, de protokoll undantagna, som uti statsrådet och hos Konungen i *ministeriella ärenden och kommandomål* föras, må ovillkorligen genom trycket kunna utgifvas. Ej må tryckas banko- och riksgäldsverkens protokoll och handlingar rörande ärenden, hvilka böra hemliga hållas.

§ 105.

Lagtima Riksdags konstitutionsutskott äge att äska de protokoll, som uti statsrådet blifvit förda, *utom dem, som angå ministeriella ärenden och kommandomål, hvilka endast i det, som rör allmänt kända och af utskottet uppgifna händelser, må kunna fordras.*

§ 86.

Med tryckfrihet förstås hvarje svensk mans rättighet att, utan några af den offentliga makten i förväg lagda hinder, utgifva skrifter, att sedermera endast inför laglig domstol kunna tilltalas för deras innehåll, och att icke i annat fall kunna därför straffas, än om detta innehåll strider emot tydlig lag, gifven att bevara allmänt lugn, utan att återhålla allmän upplysning. Alla handlingar och protokoll i hvad mål som helst, de protokoll undantagna, som uti statsrådet och hos Konungen i kommandomål föras, må ovillkorligen genom trycket kunna utgifvas. Ej må tryckas banko- och riksgäldsverkens protokoll och handlingar rörande ärenden, hvilka böra hemliga hållas.

§ 105.

Lagtima Riksdags konstitutionsutskott äge att äska de protokoll, som uti statsrådet blifvit förda, *dock att sådant särskildt protokoll, hvarom i 9 § förmäles, och protokoll i kommandomål må kunna fordras endast i det, som rör allmänt kända och af utskottet uppgifna händelser.*

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

Riksdagsordningen.

§ 38.

2. Utskottet åligger ock att äska de i statsrådet förda protokoll, *med undantag af dem, som angå ministeriella ärenden och kommandomål, hvilka endast i hvad som rör kända och af utskottet uppgifna händelser kunna fordras.* Om utskottets rätt och plikt att, efter granskning af dessa protokoll, hos Riksdagen anmäla de anmärkningar, hvartill denna granskning funnits föranleda, eller eljest vidtaga den med anledning af gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när af riksdagsman eller af annat utskott än konstitutionsutskottet fråga blifvit väckt, att statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt ämbete på obehörigt sätt utöfvat, däröfver, före frågans afgörande af Riksdagen, afgifva yttrande, därom är i regeringsformen stadgadt.

§ 38.

2. Utskottet åligger ock att äska de i statsrådet förda protokoll, *dock att sådant särskildt protokoll, hvarom i 9 § regeringsformen förmäles, och protokoll i kommandomål kunna fordras endast i hvad som rör allmänt kända och af utskottet uppgifna händelser.* Om utskottets rätt och plikt att, efter granskning af dessa protokoll, hos Riksdagen anmäla de anmärkningar, hvartill denna granskning funnits föranleda, eller eljest vidtaga den med anledning af gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när af riksdagsman eller af annat utskott än konstitutionsutskottet fråga blifvit väckt, att statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt ämbete på obehörigt sätt utöfvat, däröfver, före frågans afgörande af Riksdagen, afgifva yttrande, därom är i regeringsformen stadgadt.

Stockholm den 14 februari 1908.

På utskottets vägnar:

HUGO BLOMBERG.

Reservation:

af herr *Säve*, som anført:

»Då jag inom utskottet förliden riksdag, då en liknande Kungl. Maj:ts proposition förelåg, ej kunde tillstyrka bifall till förslaget att öfverföra de ministeriella ärendena från den ministeriella konseljen till statsrådet, och då sedan dess inga nya skäl blifvit förebragta för ett sådant öfverförande, har jag, som fortfarande anser, att den föreslagna grundlagsändringen kan i väsentlig grad försvåra förhandlingarna om ett förbund med en främmande makt, som häfdandet af rikets själfständighet och trygghet kan göra önskvärdt, ej heller nu ansett mig böra tillstyrka bifall till grundlagsändringen i fråga, och det så mycket mindre, som nu gällande grundlagsbestämmelser lämna fullt tryggande garantier mot att riket skall kunna obetänksamt indragas i en för dess säkerhet eller värdighet vådlig allianspolitik.»

Det skulle här antecknas, att herrar *Behm*, *Berlin*, *Clason*, friherre *Bonde* och *Kvarnzelius* icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.
